

Motion till riksdagen

1987/88:A449

av Martin Olsson och Görel Thurdin (c)

om samlade insatser för Västernorrlands län

Västernorrlands län är ett län i kris — och ett bortglömt län. Utvecklingen i länet är nämligen mycket oroande och erforderliga insatser har inte kommit till stånd för att motverka den negativa utvecklingen. 80-talets koncentrationspolitik har drabbat Västernorrland mycket hårt. Länet har hittills under detta årtionde minskat med nära 7 600 personer. Anmärkningsvärt är också att länets samtliga sju kommuner minskat sin befolkning under dessa år. Västernorrland har hittills haft den största befolkningsminskningen av alla län.

Läget och utvecklingen är nu betydligt farligare än under utflyttningarna på 60-talet. Då skedde utflyttningarna från en betydligt högre befolkningsnivå och då var det alltjämt ett födelseöverskott. Nu är läget ett annat. Dels har länet årliga fördelsunderskott, dels har befolkningsminskningen och densneda åldersfördelningen gått så långt i vissa bygder att det blir svårt att upprätthålla samhällsservicen.

Även om alla kommuner minskat är det områdena i det inre av länet som drabbats hårdast och där farhågorna för framtiden är störst. Det är området som kommer så att säga på mellanhand mellan Norrlands inland och kustbygd när det gäller samhällsinsatser i form av regionalpolitik och annat.

Prognoserna för länet pekar tyvärr mot en fortsatt negativ befolkningsutveckling. För länets framtid är det av största betydelse att utflyttningen av framför allt ungdomar stoppas och att arbete kan skapas för de människor som bor där. För att förbättra åldersstrukturen och undvika fortsatt födelseunderskott behövs även en viss återflyttning av främst yngre.

För att vända utvecklingen behövs omfattande och verkningsfulla insatser för länet, men några sådana har inte gjorts. Trots att Västernorrland är ett län i kris har det inte gjorts några "paket" för att vända utvecklingen där till skillnad från vissa andra län, regioner eller orter som, när de drabbats av enstaka stora företagsnedläggelser, kommit i centrum för intresset och föranlett regeringen att vidta en rad åtgärder.

Det har inte heller varit möjligt att få lokaliseringar av statlig verksamhet under senare år. Västernorrland har i flera fall förlorat i konkurrens med andra län. Vi vill erinra om att den centrala registreringsmyndigheten för företagsinteckningar förlades till Malmö och att hörselgymnasiet, som planerats till Härnösand, lokaliserades till Örebro. Sjöbefälsskolan i Härnösand lades ner.

Inte heller har regeringen tillmötesgått länsstyrelsens framställning om tillsättande av en särskild länsutredning för Västernorrland inom regeringskansliet.

De senaste årens negativa utveckling, den aktuella situationen och prognoserna för kommande år visar med största tydlighet att synnerligen kraftfulla åtgärder måste sättas in för att Västernorrland skall bli ett län med positiv utveckling i stället för att vara ett successivt krympande län.

Det är enligt vår uppfattning nödvändigt att samhället både genom generella politiska och regionalpolitiska åtgärder och genom speciella satsningar för Västernorrland tar sitt ansvar för detta hårt drabbade län.

Västernorrland har utvecklingsmöjligheter med dess goda förutsättningar inom bl. a. skogs- och verkstadsindustri, högteknologisk utveckling, energiutvinning, jord- och skogsbruk samt turism och statlig förvaltning. Länets centrala läge mitt i Sverige och även i Mittnorden har även ett värde som bör kunna utnyttjas liksom länets relativt goda kommunikationer, främst med Stockholm. Kunde länets olika resurser verkligen utnyttjas till fullo borde länet kunna utvecklas positivt totalt sett och även den nuvarande inomregionala obalansen motverkas.

Den nuvarande koncentrationspolitiken med flyttning av människor, arbetstillfällen och resurser från främst Norrland till storstadsområdena måste enligt vår mening brytas och ersättas av en decentraliseringsinriktad politik med målsättning att fördela landets resurser så rättvist som möjligt mellan landets olika delar. I stället för att leda till koncentration måste politiken medverka till och syfta till regional utveckling och rättvisa. Inte minst för Västernorrlands framtid behövs en ny inriktning av politiken.

Centerpartiet har i ett flertal parti- och kommittémotioner under årets allmänna motionstid — liksom tidigare år — framfört förslag och krav på åtgärder och regeländringar, som skall bidra till att bryta koncentrationspolitiken.

Under årets allmänna motionstid har vi båda var för sig eller tillsammans med andra medmotionärer väckt flera motioner, i vilka vi tagit upp många olika frågor och krav som direkt gäller Västernorrlands län och dess utveckling. I dessa motioner har vi bl. a. framfört krav på:

Inom lokaliseringsområdet

- lokalisering av den centrala kustbevakningsmyndigheten och dess enhet för norra Sverige till Härnösand
- omlokalisering av Vattenfalls huvudkontor eller delar därav till länet
- prioriteringar av Ånge vid omlokaliseringar i samband med omorganisationen av SJ

Inom utbildningsområdet

- utlokalisering av journalistutbildning till Sundsvalls/Härnösands högskola
- lokalisering av elenergiinriktad civilingenjörsutbildning vid Sundsvalls/Härnösands högskola
- lokalisering av en sjöräddningsskola till Ulvö hamn, Örnsköldsvik

- tidigareläggning av snabbtågsprojektet Sundsvall—Stockholm
- utredning av förutsättningarna för förlängning av ostkustbanan från Härnösand till Luleå
- väginvesteringarna i länet

Inom närings- och regionalpolitik

- ökade investeringar och säkrare framtid för SVAR i Ramsele
- reglering av torskfisket längs västernorrlandskusten
- öppnande av gruvdrift i Rockliden, Örnsköldsvik
- permanentning av länsstyrelsens servicekontor i Ånge
- persontransportstödets utvidning till att även gälla Ånge kommun

Som vi nämnt är Västernorrland i förhållande till länets utveckling och problem ett bortglömt län. Vi vill därför i denna motion som komplettering till de olika krav, som framförts i de nämnda 15 motionerna, ta upp frågan om samlade insatser från statsmakternas sida för att ge bättre förutsättningar för Västernorrlands län.

Fler statliga lokaliseringar

Genom utlokaliseringar till länet under 70-talet tillfördes länet många arbetstillfällen och fick en vidgad arbetsmarknad. Den fortgående rationaliseringen inom de statliga verken och myndigheterna innebär att risken är stor — för länet — att antalet anställda vid dessa verk minskar. För att motverka detta är det viktigt att ytterligare uppgifter kan tillföras dessa verk. Det finns även speciella skäl att vid lokaliseringsbeslut gällande nya myndigheter eller vid omlokaliseringar av verksamheter prioritera Västernorrland för att därigenom kraftfullt bidra till att arbetstillfällen tillförs länet.

Jord- och skogsbruk

Förutsättningarna för jord- och skogsbruk i länet är mycket goda. Men för en framtid för dessa näringar fordras att utövarna kan räkna med en långsiktig lönsamhet, särskilt om ungdomarna skall våga ta över. För stora områden av länet är dessa näringar grunden för boende, service och arbete. För att behålla levande bygder är ett livskraftigt jordbruk en förutsättning. Det är för länets framtid ytterst viktigt, att jordbruket ges förutsättningar för fortsatt drift över hela länet. Krav på produktionsbegränsningar får inte gälla Västernorrland.

Över huvud taget är det nödvändigt att förutsättningar skapas för utveckling av landsbygden och olika näringar där för att behålla eller uppnå tillräckligt befolkningsunderlag för boende, service och trivsel.

Utbildning

En bred utbildning och utbildning på kvalificerad nivå är viktiga delar av infrastrukturen. Centerpartiet har under flera år krävt större resurser för skolan samt större satsningar på de mindre högskolorna. För Västernorr-

lands län är en sådan politik av största betydelse. I flera motioner i år har vi redovisat konkreta krav på förstärkningar av bl. a. Sundsvalls/Härnösands högskola.

Det är viktigt för länets framtid att dess ungdomar kan få tillfälle till en god utbildning inom det egna länet anpassad efter förutsättningarna för länets näringsliv. Därigenom får länets ungdomar större möjligheter att finna sysselsättning utan att flytta till andra delar av landet. Samtidigt ger utbildningsmöjligheterna inom länet bättre förutsättningar att länets ungdomar behåller banden med och intresset för länet.

Kommunikationer

Goda kommunikationer är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett län som Västernorrland med framgång skall kunna konkurrera om arbetsplatser och verksamhet med storstadsområdena. Det är därför viktigt att den nya trafikpolitiken ökar, och inte minskar, förutsättningarna för väl fungerande kommunikationer både inom länet och mellan länet och övriga landet.

I förhållande till övriga län är vägstandarden geomsnittligt låg i Västernorrland. Tyvärr har inte vägenslagen haft tillräcklig storlek för nödvändiga vägupprustningar. Just nu avses bygga av Deltavägen inledas. Enligt vår mening skulle de vägenslag, mer än 150 milj. kr., som åtgår för detta miljöförstörande vägbygge ha gått till upprustning av olika vägvägsnitt, som är både trafikfarliga och hindrande för en väl fungerande trafik.

Samlade insatser behövs

Eftersom Västernorrlands problem ej blivit tillräckligt uppmärksammas måste, enligt vår mening, riksdagen i uttalande till regeringen fastslå att samlade, omfattande och verkningsfulla insatser krävs för Västernorrland. Det fordras att en översyn görs av olika samhällsområden och att bedömningar görs om vilka åtgärder som kan sättas in för att dels förbättra infrastrukturen och därmed de allmänna förutsättningarna för länet, dels förlägga fler verksamheter till länet, dels även underlätta verksamheter och expansion av verksamheter inom länet.

Det är även viktigt att insatserna görs så att den inom regionala balansen i länet förbättras. Som vi framhållit är det länets inland som har de största problemen. Det är därför av speciellt värde att ge dessa områden bättre förutsättningar och dit göra lokaliseringar som är möjliga.

Sammanfattningsvis vill vi framhålla vikten av att de olika krav vi framför i de nämnda motionerna får en positiv behandling och att riksdagen i anledning av denna motion uttalar behovet av samlade insatser för att vända utvecklingen i Västernorrland så att länet i stället för ett krislän blir ett län med positiv utveckling och inom regional balans.

Hemställan

Mot. 1987/88

A449

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlade insatser syftande till en positiv utveckling för Västernorrlands län.

Stockholm den 26 januari 1988

Martin Olsson (c)

Görel Thurdin (c)